

Advies

Hulp voor leerlingen op en via school

13 december 2022

De school maakt voor veel jongeren een groot deel uit van hun leefwereld. We weten dat scholen daarom een belangrijke rol spelen in het signaleren en het bereiken van jongeren die op bepaalde punten vastlopen in hun leven. Als het gaat om het bereiken en versterken van jongeren hoort het Jeugdplatform Amsterdam, in de zeven jaar dat we bestaan, vanuit verschillende kanalen positieve geluiden over de rol van het jongerenwerk hierin. De combinatie van jongerenwerk op school, waar Amsterdam sinds kort mee is gestart, klinkt voor ons dan ook veelbelovend. Uit gesprekken met professionals hoorden wij het afgelopen jaar dat er steeds meer aanspraak wordt gemaakt op het jongerenwerk op school als gevolg van corona en de lange wachtlijsten in de jeugdhulp. Tegelijkertijd hebben we zorgen ontvangen over het voortbestaan van het jongerenwerk op school.

Wij vinden het belangrijk dat jongeren op en via school geholpen kunnen worden en dat deze hulp op school goed aansluit bij wat goed werkt voor leerlingen. In dit advies willen wij graag het perspectief van jongeren zelf over hulp op en via school naar voren brengen. Wat vinden zij belangrijk als het gaat om hulp op en via school en wat zijn hun ervaringen en ideeën over de rol die een jongerenwerker hierin heeft of kan hebben?

We zijn in gesprek gegaan met leerlingen van drie verschillende scholen in Amsterdam waarbij jongerenwerkers op school worden ingezet. In totaal hebben wij 27 jongeren gesproken (17 meisjes, 10 jongens) in de leeftijdscategorie 12 tot 17 jaar. Een deel van de leerlingen heeft ervaring met passend onderwijs en/of jeugdhulp. In dit advies zijn inzichten uit deze gesprekken verwerkt, aangevuld met wat wij breder van jongeren in Amsterdam horen over hulp en jongerenwerk op school.

Dit vertellen leerlingen over hulp op en via school

Bij hulp op en via school verstaan wij passend onderwijs en jongerenwerk op school, maar ook de toeleiding naar meer hulp als dat nodig is, zoals preventieve en specialistische jeugdhulp. De leerlingen die wij op school gesproken hebben denken bij hulp op school eerst aan bijles, hulp bij dyslexie of dyscalculie en hulp bij pesten. Hulp vragen over persoonlijke problemen kwam niet snel bij de leerlingen op en wanneer het ging om problemen dachten ze snel aan grote problemen, zoals huiselijk geweld en criminaliteit. Passend onderwijs en specialistische jeugdhulp zijn de leerlingen dus wel bekend mee, maar met de preventieve (jeugd)hulp minder en wordt vaak ook niet gezien als hulp. Enerzijds is dit een voordeel, omdat het dan laagdrempelig is voor leerlingen om bij jongerenwerkers aan te kloppen (het voelt niet als hulp vragen). Anderzijds kan dit ook een nadeel zijn, omdat het voor leerlingen onduidelijk is met welke problemen of vragen zij bij het jongerenwerk terecht kunnen.

Knelpunten

De leerlingen vinden het lastig om over persoonlijke problemen te praten op school. Als ze te maken krijgen met 'grote' problemen zouden ze daar ook niet snel over praten. Toch vinden leerlingen het wel belangrijk dat zij voor persoonlijke problemen terecht kunnen op school. We hebben verschillende redenen gehoord van jongeren die het lastig maken om open te zijn over problemen en daar hulp voor te vragen op school:

- Leerlingen weten dat professionals (onderwijspersoneel en jongerenwerkers) een meldplicht hebben. Dit houdt hen tegen om te vertellen over hun problemen, omdat ze weten dat die informatie dan gedeeld kan worden met anderen.
- Leerlingen hebben ervaringen opgedaan dat vertrouwelijke informatie wordt gedeeld met anderen (docenten, mentor etc.), ook als de veiligheid niet in het geding was, zonder dat de jongeren hiervan op de hoogte waren. Dit heeft hun vertrouwen geschaad.
- Leerlingen hebben ervaren dat zij na het delen van hun problemen contact met mensen zijn verloren, hierdoor zijn zij veel voorzichtiger geworden met het open zijn over hun problemen en hulp vragen.
- Leerlingen weten niet altijd bij wie ze terecht kunnen voor verschillende problemen waar ze mee te maken (kunnen) krijgen
- Leerlingen hebben ervaren dat hulp vragen soms geen zin heeft, omdat er niks mee wordt gedaan.
- Jongeren hebben verschillende overtuigingen die ervoor zorgen dat ze liever geen hulp vragen (op school):
  - 'Als je zelf een probleem veroorzaakt moet je het ook zelf oplossen'*
  - 'Privézaken moeten privé blijven'*
  - 'Als er meer mensen betrokken raken wordt mijn probleem groter gemaakt'*
  - 'Door het betrekken van jeugdhulp wordt het vaak juist erger'*
  - 'Als ik op school ga praten over mijn onveilige thuissituatie wordt school ook onveilig'*

Wensen en behoeften

Vertrouwen

In alle gesprekken die met de leerlingen zijn gevoerd werd één woord heel vaak genoemd, namelijk vertrouwen. Dit is een behoefte die we vaak horen in gesprek met jongeren die we binnen het Jeugdplatform spreken. Vertrouwen is voor jongeren heel belangrijk als het gaat om open zijn over je problemen en hulp vragen. Jongeren kunnen verschillende redenen hebben die het lastig maken om anderen te vertrouwen. Toch hebben veel leerlingen wel iemand in de school die zij vertrouwen. Voor de één is dit een mentor of een docent en voor de ander is het de jongerenwerker. Enkele leerlingen weten dat de school een vertrouwenspersoon heeft, maar ze kennen deze persoon vaak niet of weten niet hoe en waarvoor ze bij de vertrouwenspersoon terecht kunnen. Het is voor de leerlingen zeker niet vanzelfsprekend dat ze de vertrouwenspersoon in vertrouwen kunnen nemen. Je zou je daarom af kunnen vragen of er wel sprake moet zijn van een vertrouwenspersoon of eerder een vertrouwd persoon.

De leerlingen noemen verschillende voorwaarden die ervoor zorgen dat zij iemand vertrouwen:

- De persoon moet kunnen aansluiten bij de leefwereld van jongeren
- De persoon moet op gelijkwaardig niveau met de jongeren omgaan
  - "Sommige docenten gaan heel erg doen alsof ze boven je staan, met deze docenten kan je niet echt een band opbouwen en die ga je ook niet vertrouwen"*
- Privacy en transparantie: leerlingen zouden beter geïnformeerd willen worden over waarom bepaalde informatie gedeeld zou moeten worden, hoe dit precies werkt en de hulp die ze kunnen krijgen.
- Geen oordeel: leerlingen vinden het prettig als er niet meteen over hen geoordeeld wordt.
  - "Ik vertrouw de jongerenwerkers, voor hen is niks fout"*

- Wederzijds vertrouwen: leerlingen willen zien dat er ook vertrouwen in hen is en dat hierbij bepaalde vrijheden horen. Vertrouw de leerling in dat deze weet wat hij/zij nodig heeft.
“Ze gaan met je praten maar ze kunnen je beter gewoon even laten afkoelen”
- Oprechtheid: leerlingen vinden het belangrijk dat gemaakte beloftes worden nagekomen en dat ze zien dat iemand hen echt wil helpen.
“Je ziet aan sommige docenten dat ze dat echt willen helpen en niet alleen hun eigen doel van de les nastreven”
- Presentie benadering: leerlingen nemen eerder een persoon in vertrouwen die vaak zichtbaar aanwezig is.

Aanbod

Leerlingen op school en jongeren die we breed bij het Jeugdplatform spreken geven aan dat zij iets missen in het aanbod aan hulp op school. Zij zien graag dat er op school ook aandacht wordt besteed aan:

- Voorlichting over onderwerpen die te maken hebben met identiteit, liefde en veiligheid (sociaal-emotionele vaardigheden). Hierin vinden zij het belangrijk om ook aandacht te besteden aan het verschil tussen meisjes en jongens. Met betrekking tot veiligheid vinden ze dat er betere voorlichting moet komen over pesten en is er ook behoefte aan leren hoe je je niet onveilig kan voelen. Voorlichting zou daarmee niet eenmalig moeten zijn, maar juist vaker herhaald worden.
- Assertiviteitscursus waar je kan leren hoe je voor jezelf opkomt en je mening kan geven als je je onzeker voelt
- Ontmoeting van andere jongeren (met dezelfde ervaringen/lotgenoten)
- Leerlingen vinden het belangrijk dat er naast groepsactiviteiten ook de mogelijkheid is om één-op-één in gesprek te gaan.

“Ik ga liever één-op-één in gesprek, dat heeft toch te maken met een stukje privacy, al is het iets kleins”

Dit vertellen leerlingen over het jongerenwerk op school

Met de leerlingen zijn ook hun ervaringen met het jongerenwerk op school besproken. Alle leerlingen zijn positief over de jongerenwerkers op school. Leerlingen weten dat ze bij de jongerenwerker terecht kunnen. Er wordt niet altijd om hulp gevraagd aan een jongerenwerker, maar het is wel fijn dat deze mogelijkheid er is. Sommige leerlingen hebben al wel positieve ervaringen met het delen van problemen met de jongerenwerker.

“Ik ben zelf met iets persoonlijks naar de jongerenwerkers gegaan. Ze heeft me gerustgesteld. Ik moest het tegen iemand zeggen en toen ben ik naar de jongerenwerker gegaan. Ik zou zelf niet zo snel naar school gaan, maar de jongerenwerker zei dat het wel goed was om het op school te vertellen. Dus toen heeft mijn moeder het aan de mentor vertelt en toen vroegen ze of ik een psycholoog wilde. Dat wilde ik wel dus toen ben ik naar de psycholoog gegaan en dat heeft me wel echt goed geholpen. Anders zou ik niet zo snel naar een psycholoog gaan.”

“Toen ik ruzie had kon ik het even bij de jongerenwerker kwijt. Hij vroeg of hij er iets mee moest en dat hoefde niet van mij. Maar ik vond het wel fijn dat ik het even kwijt kon.”

Jongerenwerkers kunnen door hun positie beter aansluiten bij de wensen en behoeften van leerlingen als het gaat om over je problemen praten en hulp vragen. Jongerenwerkers hechten veel waarde aan de vertrouwensband die zij met leerlingen opbouwen en houden rekening met privacy en transparantie. Zo hebben een aantal leerlingen weinig vertrouwen in de school, maar hebben zij wel veel vertrouwen in de jongerenwerker. De jongerenwerker kan meer ingaan op de details en tijd nemen voor leerlingen en hun hulpvraag. Leerlingen geven aan dat de jongerenwerker hun écht kent en begrijpt. Dit maakt het makkelijker voor leerlingen om met de jongerenwerker te praten over hun problemen.

“Ik zou een vriendin ook aanraden om met een jongerenwerker te praten als zij ergens mee zit.”

Jongerenwerkers zijn ook zichtbaar aanwezig op de school. Sommigen hebben een vaste plek in de pauzes waar leerlingen terecht kunnen en anderen lopen rond in de pauzes. Dit maakt het laagdrempelig voor leerlingen om jongerenwerkers te benaderen. Daarnaast benaderen jongerenwerkers leerlingen soms ook zelf actief. Er zijn leerlingen die het fijn vinden als iemand hen hulp aanbiedt, omdat zij dit zelf niet snel zouden doen, anderen vinden het fijn om zelf te bepalen waar zij hulp bij vragen. De combinatie van outreachend werken en de presentiebenadering van jongerenwerkers sluit goed aan bij deze behoeften van leerlingen. Ook helpt het dat er op elke school een mannelijke en vrouwelijke jongerenwerker is voor de aansluiting bij de leerlingen.

Leerlingen vinden het prettig dat de jongerenwerkers zorgen voor afleiding en gezelligheid. Zij zien het jongerenwerk ook als een plek waar je terecht kan als je niet thuis of op straat wilt zijn. De jongerenwerkers en de activiteiten die zij aanbieden worden erg gewaardeerd.

“De jongerenwerker heeft ons uitgenodigd voor een activiteit, sindsdien kom ik iedere dag. Ik voel me hier fijn.”

De focus op talentontwikkeling weerhoudt leerlingen om ongewenst gedrag te vertonen. Op één van de scholen nodigde de jongerenwerker gastsprekers uit. Dit zorgde bij de leerlingen voor motivatie, inspiratie en zelfvertrouwen. Ook verzorgen jongerenwerkers op school voorlichtingsbijeenkomsten over o.a. middelengebruik. Niet alleen leerlingen zijn positief over het jongerenwerk op school, we horen ook positieve ervaringen van scholen over de rol van het jongerenwerk op school. Jongerenwerkers kunnen volgens hen aandacht besteden aan onderwerpen waar de school zelf geen tijd voor heeft, maar wel heel belangrijk zijn.

Aanbevelingen

We zien dat jongerenwerkers op school op veel gebieden al goed aansluiten bij de wensen en behoeften van leerlingen als het gaat om hulp op en via school. Om hulp op school beter te laten aansluiten op de leefwereld van leerlingen benoemen wij hieronder een aantal aanbevelingen:

- ❖ **Zorg ervoor dat jongerenwerkers van elkaar kunnen leren en elkaar inspireren door kennis en ervaringen te delen.** Wij hebben drie verschillende jongerenwerkers gesproken die ieder hun werk op een andere manier invullen. Allemaal hebben zij hun sterke punten. Zo organiseert de één bijeenkomsten met interessante en inspirerende gastsprekers, weet de ander goed bepaalde problematiek bespreekbaar te maken of een bepaalde doelgroep aan te spreken.
- ❖ **Betrek leerlingen bij het bedenken van activiteiten en het verspreiden van uitnodigingen**

Leerlingen hebben zelf ook ideeën voor activiteiten en kunnen goed aangeven wat hun wensen en behoeften zijn. Door bijvoorbeeld samen te werken met de leerlingenraad op school kunnen activiteiten beter aansluiten. Hiervoor is het wel belangrijk dat de leerlingenraad goed ondersteund wordt en vertegenwoordigd is. Leerlingen geven aan dat de leerlingenraad ook kan meedenken met andere vormen van hulp op school. Voor het verspreiden van uitnodigen is sociale media een goed kanaal volgens leerlingen. Ook kunnen flyers met informatie helpen.

- ❖ **Jongerenwerkers kunnen overtuigingen van jongeren over hulp vragen bespreekbaar maken en signaleren wanneer meer hulp nodig is.** We horen dat leerlingen verschillende belemmerende overtuigingen hebben over hulp vragen en het praten over problemen. Deze overtuigingen kunnen ervoor zorgen dat leerlingen te snel de overweging maken om geen hulp te vragen, terwijl ze die misschien wel nodig hebben. De jongerenwerker kan leerlingen hierin helpen door problematiek bespreekbaar te maken en hen te helpen inschatten of zij deze problemen zelf kunnen oplossen of dat hierbij meer hulp nodig is. Ook bij het zelf oplossen van problemen kunnen jongerenwerkers handvatten meegeven over hoe leerlingen dat kunnen aanpakken.
- ❖ **Zorg dat vertrouwen de basis is van het contact met leerlingen.** Leerlingen hebben positieve ervaringen met jongerenwerkers die hier op letten, maar ook docenten en vertrouwenspersonen zouden hier aandacht voor moeten hebben. Vertrouwen is een belangrijke voorwaarde voor leerlingen om open te zijn over problemen en hulp te vragen. Als hier breed binnen de school aandacht voor is, zijn er meer mogelijkheden voor verschillende leerlingen om iemand binnen de school te vinden waar het mee klikt en die ze vertrouwen.
- ❖ **Blijf investeren in het jongerenwerk op school.** Jongerenwerk op school speelt een belangrijke rol in hulp op en via school. Hun werkwijze en activiteiten sluiten aan bij de wensen en behoeften van leerlingen waar het gaat om hulp op school. Het heeft ook tijd nodig om het aanbod beter te laten aansluiten op alle leerlingen en te zorgen dat leerlingen weten waarvoor ze bij de jongerenwerker terecht kunnen. Omdat jongerenwerkers ook actief zijn in de wijk zorgen zij ook voor verbinding met de buurt.

“Als het jongerenwerk er niet meer zou zijn, zou ik vooral de gezelligheid en de mensen missen. Ik ga er alle dagen naartoe en ik zou niet weten wat ik moet doen als het er niet meer zou zijn.”

Wij hopen dat we met dit advies de knelpunten, wensen en behoeften van leerlingen als het gaat om hulp op en via school duidelijk naar voren hebben kunnen brengen. Daarnaast hebben we laten zien welke belangrijke rol het jongerenwerk op school hierin speelt en nog zou kunnen spelen. Als er naar aanleiding van dit advies nog vragen zijn, dan kan je altijd contact met ons opnemen.

Vriendelijke groet,
Jeugdplatform Amsterdam

PS. Jeugdplatform Amsterdam is niet de enige die hiermee bezig is. Binnen de Hogeschool van Amsterdam is dit jaar ook veel onderzoek gedaan naar jongerenwerk in school. Kijk [hier](#) voor de verschillende publicaties hierover.